

MOST – STOTINU MANA I JEDNA MOŽDA KLJUČNA VRLINA

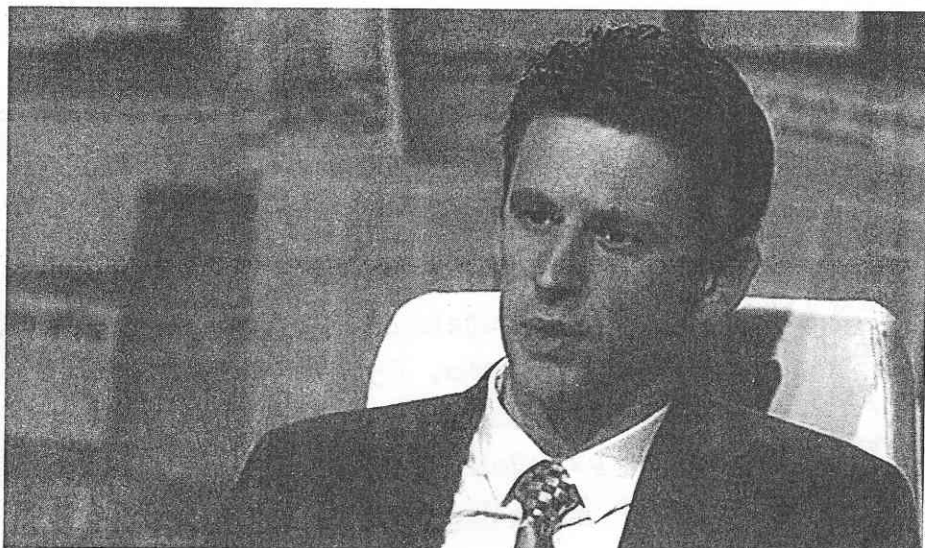
U trenutku zaključenja ovoga broja *Političkog zatvorenika* i dalje je potpuno neizvjesno, hoće li na temelju rezultata saborskih izbora od 8. studenoga doći do stvaranja parlamentarne većine i tko će, možda, formirati vladu. Znademo jedino to da je **Milanovićev** SDP i formalno

što je omogućila da na površinu izbiju silnice koje bi, po svemu sudeći, mogle dugoročno odrediti sudbinu Hrvatske, pa čak i sudbinu „ovih prostora“, što je nama važno ponajprije zbog naše životne zainteresiranosti za sudbinu Bosne i Hercegovine i politički razvitak u susjednoj nam

nistarstava, doduše, nije teško izmijeniti, ali bi za HNS svakako bilo manje prostora nego u dosadašnjoj vladi, a nema nikakve sumnje da bi se prije ili kasnije netko mogao upitati, zar je SDP-u u takvoj konstelaciji uopće potrebna koalicija s HNS-om, pa bi – bez izgleda na skoro priključenje njezinih kadrova na sisu javnih poduzeća, ustanova i državnih sinekura – ta stranka postupno mogla jednostavno usahnuti.

No, takva raščamba, makar je ne valja zanemariti, iz vida gubi ono što je stvarni interes Milanovićeve klike, a i ono što je stvarni interes Vrdoljaka i družine. Držati da su ti interesi potpuno podudarni, i da su u njihovoj podlozi primarno ideološki razlozi, može samo netko tko ništa ne razumije. U stvari se između tih dviju grupacija (koje se ideološkim pitanjima, dakako, služe samo kao paravanom), poodavno vodi ozbiljna bitka oko nastojanja da se (dijelom u vlastito, a još više u nečije tuđe ime) uspostavi i održi što snažniji nadzor nad energetske investicijama i postrojenjima, te nad zbrinjavanjem otpada, a u perspektivi i nad crpljenjem pitke vode i upravljanjem šumama. Treba se prisjetiti **Linićevih** sukobljavanja s MOL-om pod cijenu zatezanja odnosa s Mađarima (u kojem je kontekstu kazneni progon **Ive Sanadera** važna kockica mozaika), a ne smiju se zaboraviti ni Čačićeve termoelektrane i njegov naizgled samo verbalni okršaj s **Mirelom Holy** kao ministricom zaštite okoliša.

U tome svjetlu valja promatrati Vrdoljakov angažman oko INA-e i sukoba s MOL-om, kao i brojne vijesti o krupnim energetske investicijama diljem Hrvatske, od osječke okolice do srednje Istre,

Božo Petrov

odbio prijedlog MOSTA da se formira tripartitna vlada (HDZ s Domoljubnom koalicijom, SDP s koalicijom Hrvatska raste i MOST), čime su odškrinuta vrata većini koju bi tvorili Domoljubna koalicija i MOST.

Međutim, lako je uočiti ono što se prividno čini nelogičnim, da ta mogućnost nije previše razveselila ni sve struje unutar HDZ-a kojemu je, športskim rječnikom kazano, serviran *zicer*. Tamo se jasno mogu detektirati krugovi koji umjesto takve, tijesne pobjede, priželjkuju nove izbore, svjesni da bi oni mogli uvjetovati preslagivanje odnosa u toj stranci. A u one koji ne kriju svoje nezadovoljstvo najnovijim raspletom, moglo bi se lako uvrstiti i neke od krugova čiju bi zbunjenost i nelagodu površni promatrači – pa i oni koji sebe ne smatraju površima, ali misle isključivo u ideološko-političkim kategorijama – na prvi pogled proglasili neočekivanim.

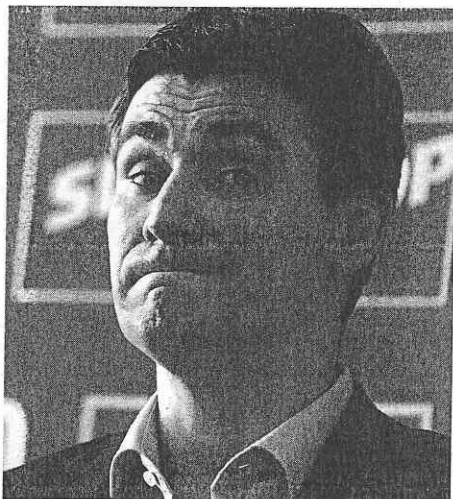
Situacija zaslužuje pomniju raščlambu ne zbog toga što predstavlja ustavopravni i politički presedan, nego zbog toga

državi. A za pravilno shvaćanje najnovijih procesa, pa dakle i za pravilno shvaćanje stanja u kome se Hrvatska nalazi, korisno je uočiti nekoliko ključnih elemenata.

Prvo na što valja obratiti pozornost jest kronologija postizbornog rasplesa. Prvi koji je apsolutno otklonio tripartitnu vladu bio je ministar **Vrdoljak**, aktualni predsjednik Hrvatske narodne stranke, koji je pritom usput ocijenio da bi to bio „novi socijalistički savez radnog naroda“ (jer je taj oblik organiziranja radničke klase u Jugoslaviji, valjda, njemu i **Vesni Pusić** osobito zazan!). HNS je, dakle, ultimativno zatražio sve ili ništa: produžetak mandata postojeće lijeve koalicije ili odlazak u oporbu. Općenito se drži da je to korak kojim su Zoran Milanović i SDP faktično dovedeni pred zid, i da je motiviran tek prizemnom političkom računicom, jer: u tripartitnoj bi vladi jedva bilo mjesta za HNS i njegove kadrove. Ustroj vlade i broj mi-

Ivan Vrdoljak

Zoran Milanović

i od Podravine do krajnjega hrvatskog juga, u kojima Vrdoljak nije samo resorni ministar, nego i puno više od toga. Dio istoga konteksta je i politička provokacija s OraH-om, koji je imao poslužiti discipliniranju Milanovića i SDP-a. Novinske i televizijske ankete su mjesecima, zapravo godinama napuhivale izborne izgleda i utjecaj OraH-a, a kad su se izbori primaknuli i kad se činilo da će HDZ lako nadjačati razmrvljenu ljevicu, istoga je trenutka splasnula medijska potpora Miri Holy koja se je, dakako, izgubivši taj medijski mostobran, svela u realne okvire odnosno – u političku beznačajnost.

Takozvana ljevica je time prividno konsolidirana, makar ima, poput elipse, dva žarišta: jedno čini SDP, drugo je HNS. Uprkos animozitetima između tih dviju grupacija, one će ostati u čvrstome savezu, jer na vlasti mogu ostati samo u simbiozi. Zbog toga se iz SDP-a nisu mogle čuti javne negativne reakcije zbog HNS-ova istrčavanja protiv tripartitne vlade. Taj korak bi, inače, pristajao starijemu i jačem bratu, SDP-u, ali činjenica da se je na nj odlučio mlađi i slabiji, HNS, jasna je politička poruka čitavu političkom i gospodarskom *establishmentu* u Hrvatskoj. Jer, kao što lava ključa pod prividno hladnom Zemljinom korom, tako pod korom hrvatske politike ključaju plin, nafta, voda, otpad, ruski, njemački i drugi kapital, Srbija i tzv. Republika Srpska, a prelamaju se geopolitički interesi svjetskih velesila i multinacionalnih kompanija.

Svatko od njih ima svoje pijune na hrvatskoj šahovskoj ploči, i svaki od tih pijuna računa na svoje mrvice, mrvice koje se mjere milijunima, nekad i milijardama. O taj kolač otimaju se grupacije kojima je

ideološko-politički vokabular tek sredstvo za *obsjeniti prostotu*: kako bi im država mogla i dalje služiti kao krava muzara, skupine koje su vezane tek dijelom vidljivim nitima – a ponekad okupljaju i ljude koje prosječnik jedva može zamisliti i za istim stolom, kamoli na istome poslu – za nos povlače naivne birače, prodajući im jeftine ideološke pripovijesti i nastojeći ostaviti dojam da doista razgovaraju o Hrvatskoj i o njezinim životnim interesima! Zato se te grupacije lako mogu prepoznati i na tobože desnomu dijelu političkog spektra, pa i uz bok pojedinim strujama unutar HDZ-a.

Jer, na to upućuje drugi element koji ne valja previdjeti: svakomu je, naime, očito da se je MOST nakon svega nekoliko dana našao izložen sustavnoj medijskoj i političkoj paljbi kako s tzv. ljevice, tako i s tzv. desnice. Ta je sloga više nego rječita, a iznenađuje samo naivčine koji pred tom činjenicom biraju najlakše rješenje: nojevski guraju glavu u pijesak i prave se da ne primjećuju tu iznenadnu monolitnost cjelokupne političke strukture i njezinih sveučilišnih i medijskih plaćenika i robova. MOST i osobito **Božu Petrova** napada *Večernji list*, napada ih *Jutarnji list*, napadaju ih *Globus*, *Telegram*, bilteni oko *24 sata* i velika većina internetskih portala, a prividno u ulozi sekundanata te neravnopravne bitke nastupaju (kao tobožeiskusni političari, a usput – da jad bude veći – malne kao moralni arbitri i etičke okosnice poratne Hrvatske) bivši premijeri **Franjo Gregurić**, **Nikica Valentić** i **Zlatko Mateša** odnosno sive eminencije poput **Mladena Vedriša**.

Toj kampanji se je posredno, ali zato vrlo aktivno pridružila i predsjednica Republike, čija je uloga nerijetko podcjenjivana, a još češće krivo procjenjivana. Jer, suprotno uobičajenim spekulacijama, od trenutka kad je aterirala na Pantovčak (dakle, nakon što je na svoju ruku i bez konzultacija s hrvatskom vladom i predsjednikom države – ma kakvi oni bili, a bili su takvi da je ona svojedobno pjevala ditirambe **Ivi Josipoviću** – napustila visoki položaj u hrvatskoj diplomaciji te se i formalno stavila u službu NATO-a, pa za taj čin, po hrvatskome običaju, bila nagrađena položajem predsjednice Republike!), **Kolinda Grabar Kitarović** ne pokazuje baš nikakvu ambiciju da bude produljenom rukom Hrvatske demokratske zajednice, još manje produljenom

rukom **Tomislava Karamarka**, a ponajmanje pukom činovnicom kojoj je ambicija presijecati vrpce i odobravati pokroviteljstva nad humanitarnim priredbama i svinjogojnim izložbama.

Nije ta ambicija problem sama po sebi (jer zapravo i nema doktrinarnih niti načelnih razloga da čovjek bude protiv jake predsjedničke pozicije); problem može biti tek osoba koja je pokazuje ili način na koji se ona manifestira odnosno cilj koji se iz nje daje prepoznati. Vidjelo se to već pri ustrojavanju predsjedničkog ureda u koji su smješteni uglavnom tehno-kratski bezličnjaci, ali i nekolicina pojedina-ca koji su poodavno interesno povezani s krugovima kojima bez velike isповijedi ne bi valjalo preporučiti odlazak na pričest. A nikad se to nije moglo vidjeti jasnije od trenutka kad je predsjednica Republike oštro napala **Angelu Merkel** i njemačku politiku u svezi s izbjegličkom krizom. Bilo je to u jeku predizborne kampanje – koju je Milanović vrlo uspješno gradio baš na toj izbjegličkoj krizi! – a neminovno je potkapalo Karamarkov HDZ koji je sustavno stvarao javnu predodžbu o svome naslonu na Njemačku kao europskoga gospodarskoga, a sve više i političkoga Golijata.

Je li ona to učinila svjesno, kako bi oslabila Karamarka, ili je to učinila zato što je ocijenila da je Karamarko sam od sebe slab, može se nagađati. No, nema nikakve sumnje kako je to pomoglo da ojačaju ionako krupne unutarnje razrožnosti u HDZ-u. I dok ih je Karamarko pothranjivao svojom neodlučnošću ili nesposobnošću shvaćanja procesa koji bi ga na koncu mogli stajati glave, a svakako ih je hranio nastavkom političkoga kadroviranja u kojima se podobni pretpostavljaju sposobnima, a rodbina čestitima, predsjednica Republike je znakovit sastav svoga kabineta odlučila garnirati još izborom **Vladimira Šeksa** kao svoga ustavnopravnog savjetnika, te imenovanjem **Mate Granića** kao *ad hoc* savjetnika u jeku dramatične izbjegličke krize. Te su odluke bile također rječite i slale su jasnu poruku, a samo ljudi nevični razmišljanju mogu previdjeti da su te dvije ocvale vedete staroga HDZ-a zapravo i dalje vrlo ambiciozni *detudmanizatori*. Na tome ništa ne mijenja činjenica da će se oni po potrebi zaštititi i ispraznim pohvalama **Franje Tuđmana**, očekujući da javnost previdi kako su svi njihovi potezi bili i ostali upravljani na potkapanje

Joe Biden i Kolinda Grabar Kitarović

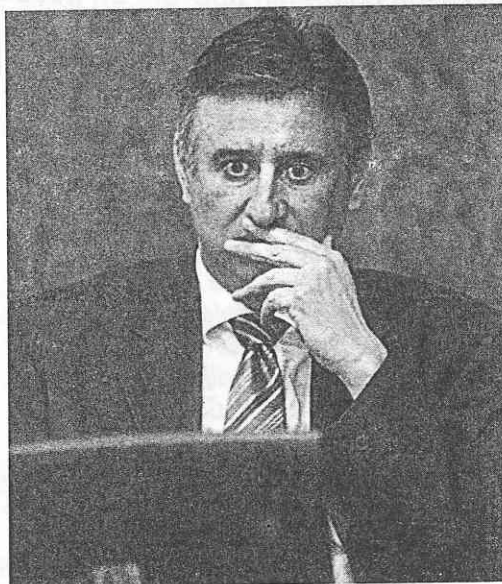
simboličke vrijednosti Tuđmanova imena (pri čemu je Šeks više upravljen na političke spletke i daljnji nadzor pravosuđa; Granića više zanima kako bi se dalo još nešto prigrabiti po standardnome modelu: „pola meni, pola tebi, pola Bagi...“).

I sada, u situaciji kad je HDZ-u potreban čitav ili skoro čitav MOST, a HNS se već očitovao da ni pod koju cijenu ne će pristati na tripartitnu vladu, predsjednica Republike nije pustila da stvar dozrije i da zastupnici MOSTA – među kojima ima i iznimno poštenih ljudi, ali i onih koji su *od zla oca i od gore matere* – postupno dozriju do koaliranja s HDZ-om (jer će one među njima koji su slabijega karaktera motivirati težnja da osvojeni mandat pretoče u saborsku, možda i državnu sinekuru, a svakako u poziciju koju prate visoka beriva i mnoštvo povlastica), nego je požurila na Pantovčak pozvati „ustavnopravne stručnjake“.

Posve jasno je da ona nema što nova od njih čuti, jer je odreda riječ o ljudima koji su već ranije javno iskazali svoja gledišta o nastaloj pravnoj situaciji. Usprkos tomu je njezin korak rječita politička poruka, jer njezini uzvanici nisu tek promatrači koje zanima stručni aspekt problema, nego su osobe koje jedva prikrivaju svoje kandidature za upražnjena mjesta sudaca Ustavnog suda, poznatog uhljebišta većinom trećerazrednih pravnika (uspjut još i kompilatora, plagijatora, poreznih dužnika i ljubavničkih vjerovnika), kojima je ključna zadaća da politička nasilja svih vlada zaodjenu u pravno ruho. Kao što nesuđeni pretendenti na stvarnu, a ne tek formalnu vlast u državi, traže da ih se zaodjene u to ruho, tako zauzvrat „ustavnopravni stručnjaci“ traže da im se na Markovu trgu odjenu toge. Da je i u prvome i u drugome sluča-

ju riječ o andersenovskome carevu novom ruhu, Hrvati će – po običaju – spoznati nekoliko desetljeća kasnije.

MOST, dakle, smeta svima i svi bi najradije da ga nema. Time bismo se, kao, vratili u razdoblje blagostanja, sustav bez političke i gospodarske korupcije, bez trgovine mandatima, bez namještenih javnih natječaja i bez organiziranoga kriminala koji je u godinama koje su iza

Tomislav Karamarko

nas sebi lijepo izgradio državu. Zato zapanjuje da su se na tu protumostovsku udicu zakvačili i oni koji su nesumnjivi protivnici te zločinačke zlouporabe institucija hrvatske države. Jer, ni oni ne primjećuju da je glavna meta te kampanje protiv MOSTA – vjerojatno zametka buduće političke stranke u pravome smislu riječi – predsjednik te inicijative **Božo Petrov**. Pošteđeni su oni dijelovi MOSTA koji bi po svakoj logici bili ranjiviji (ima tamo i ljudi koji su karijeru gradili i kao „civil-

na lica na službi u JNA“, ima onih koji su stranke mijenjali kao košulje, a nisu se ustezali ni od promjene imena, a ima i skupina nastalih i na zavičajnoj osnovi koje s mukom kriju ambicije da u poslovnome smislu zagospodare Hrvatskom), ali je Petrov onaj kojega se pokušava diskreditirati i izvana i iznutra.

Na nj je najprije potrošeno ono što je najjeftinije: neskromni i patološki ambiciozni **Drago Prgomet**, potom mudri i moralni **Stipe Petrina** („Za razliku od Tuđmana, Tito je Hrvatsku ostavio jedan kroz jedan!“), a nakon toga je pokrenut proces dezavuiranja ostalih suradnika (**Podolnjak**), kao i samoga Petrova: nakon što su mu pronađene nepostojeće ljubavnice, tek ga čeka optužba da je izvršio atentat na **Lincolna** i na **Kennedyja**, a možda bude optužen i za pad Carigrada 1453. godine. U stvarnosti je Petrov, s najužom skupinom svojih suradnika, moćnicima stao na žulj već u dolini Neretve – ne samo u Metkoviću – a i sada je nepogodan baš zato što je neovisan, i što je svojim, na prvi pogled doista naivnim inzistiranjem na tripartitnoj vladi prisilio i HDZ i SDP da izidu na čistinu i pokažu duboke napukline u vlastitim redovima, ali istodobno i čvrste interesne sponne između pojedinih vodećih skupina tih naizgled suprotstavljenih grupacija. Ti su interesi „sitnosopstvenički“ samo na prvi pogled; u stvarnosti se radi o milijardama narodnoga i državnog novca koji se je odavno presipao u privatne džepove, a smisao čitave operacije i jest u tome da se to presipanje nastavi u budućnosti.

MOST tomu postaje zapreka, zato što Petrov s najbližim prijateljima možda i može postupiti naivno i neiskusno – iako povijest tom ponašanju možda dađe i bitno drugačije ocjene! – ali zasad pokazuje poštenje i neovisnost. Ako je i jedina, to je ključna vrlina koja je tako nedostajala hrvatskoj nacionalnoj politici. A je li Petrov baš tako naivan i je li doista zagovornik utopije, dalo bi se raspravljati. Za pouzdaniju ocjenu trebalo bi o tome imati više *insajderskih* podataka, ali će pomniji promatrač već sada moći s pouzdanjem zaključiti, da je taj njegov prividni *utopizam* dosad bio vrlo djelotvorno sredstvo protiv cijepanja MOSTA. Da tog *utopizma* u obliku inzistiranja na ekvidistanci i na javnobilježnički ovjervljenim potpisima nije bilo, MOST bi se već davno raspuknuo, a oni koji su u

taj pothvat zalutali ili su se vodili i vode se samo materijalnim interesima ili taštinom, lako bi našli onoga tko će im isplatiti njihovih trideset srebrnjaka. Pojednostavljeno: Zoran Milanović bi već imao saborsku većinu i već bi formirao vladu, a u Hrvatskoj bi demokratskoj zajednici završio lovostaj i započeo bi figurativni rat svih protiv svijetu, u kojem bi se – pored predsjednice Republike s vlastitim političkim i kadrovskim kombinacijama – kao arbitri pojavili već spomenuti *moralni* autoriteti: Gregurić, Vedriš, Valentić *et consortes*.

I zato bi, u svjetlu posvemašnje razmrvenosti pravaštva koje predvode kojekakvi lunatici, osumnjičeni i optuženi prijestupnici odnosno likovi nedorasli vođenju omanje mjesne zajednice, u ovim dramatičnim trenucima bilo najbolje kad bi kroz „sustav lijevka“ na čelo vlade došao savez HDZ-a odnosno Domoljubne koalicije i MOSTA. Time bi se bar nakratko pomrsili računi parapolitičkih i kriminalnih kartela (pa i onih koji svoje pokrovitelje traže i nalaze u hadezeovskim frakcijama), kojima je hrvatska nacionalna politika tek lutkarsko kazalište u kojem se lutkama konci povlače po sličnome modelu po kojem su nekad u Americi glave mafijaških obitelji uglavljivale podjelu tržišta i političkog utjecaja. Time bi se stvorio predah u kojem bi jezgra MOSTA mogla djelovati kao katalizator u možebitnome pročišćenju HDZ-a, a taj predah bi bio tako potreban i za eventualno jačanje i zbližavanje pravaških skupina koje bi, uz nešto pameti i poštenja, u perspektivi mogle zauzeti položaj čimbenika koji se ne može zaobići.

Kratkoročno, time bi se također izbjeгла opasnost od Milanovićeva ostanka na vlasti, kao i od održavanja novih izbora. Njihovi su rezultati više nego neizvjesni, ali je posve očito da bi pravaške grupacije potonule još dublje (ako se dublje uopće može pasti), a više nego upitno je koja bi struja u HDZ-u uspjela nametnuti svoje kandidate na izbornim listinama, možda potom i svoga kandidata za predsjednika stranke. Već odavno se ti kandidati biraju po načelu: to bolji, što su opterećeniji hipotekama i što ih se daje lakše voditi na uzici. Jer, nažalost, svjedoci smo da je ponuda na štandu izloženom na Trgu hrvatskih velikana u tom smislu sve bogatija i sve tužnija... (T.)